

машинобудівних підприємств доцільним є застосування системного підходу, який дозволить нам певним чином їх упорядкувати. Фактори зовнішнього середовища мають значний вплив на сталий розвиток машинобудівних підприємств. Щоб забезпечити виживання, підприємства повинні реагувати на зміни, що відбуваються у зовнішньому середовищі та прагнути впоратися його впливами. Вони включають в себе середовище прямого і непрямого впливу. Середовище прямого впливу - включає фактори, які безпосередньо впливають на операції підприємства, до яких відносяться суб'єкти ринкових відносин: постачальники; споживачі; конкуренти; органи управління місцевого та державного рівня.

Середовище непрямого впливу - це фактори, які можуть не надавати прямого негайного впливу на операції, проте позначаються на них і включають: економічні інструменти державного регулювання; політичну ситуацію в країні; географічне розташування; стан екології; розвиток науково-технічного прогресу; розвиток ринкової інфраструктури; соціально-демографічний стан; розвиток міжнародних зв'язків тощо. Внутрішнє середовище - це середовище, в якому здійснюється діяльність підприємства. Фактори внутрішнього середовища розглядаються як сукупність елементів, що знаходяться в рамках підприємства і впливають на його розвиток.

До факторів внутрішнього середовища, які впливають на сталий розвиток машинобудівних підприємств відносять: технології виробництва; забезпеченість ресурсами, їх збалансованість; економічна ефективність використання кадрів, фінансів, матеріально-технічної бази; інноваційна активність; якість продукції; наявність та рівень управлінського потенціалу; наявність системи інформаційної забезпеченості; рівень розвитку маркетингу і збуту.

З вищесказаного можна зробити висновок, що на сталість розвитку машинобудівного підприємства впливає безліч факторів, серед яких: науково-технологічні, економічні, виробничі, соціально-демографічні, екологічні, інституціональні. Виявлення характеру впливу кожної групи факторів на діяльність підприємства створює передумови для визначення конкретних заходів зі забезпечення збалансованого соціально-еколого-економічного розвитку машинобудівних підприємств на засадах гармонійності та інтегративності.

Література: 1. Головінов М. І. Теоретико-методологічні основи сталості економічного розвитку підприємства як категорії ринкової економіки / М. І. Головінов // Торгівля і ринок України. – 2010. – вип. 30, Т. 1. – С. 210-215. 2. Шаціло Н.І. Фактори сталого розвитку сільськогосподарських підприємств / Н.І. Шаціло // Збірник наукових праць ТДАУ (економічні науки), Мелітополь – 2010. - №1(9). – С. 365-370. 3. Шведчиков О.А. Фактори зовнішнього середовища, що впливають на сталий розвиток промислового підприємства / О.А. Шведчиков // Часопис економічних реформ. Науково-виробничий журнал. – 2011. – №3. – С. 111-114.

Ситник Г.В.,
доцент, докторант кафедри економіки і фінансів підприємства КНТЕУ,
м.Київ, Україна

СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ОСНОВІ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ.

Важливим чинником забезпечення сталого розвитку підприємства є вдосконалення системи управління і, зокрема, його найскладнішої функції – планування. Сучасні умови господарювання, які характеризуються високим ступенем конкуренції та динамічності змін зовнішнього середовища вимагають пошуку та запровадження більш прогресивних інструментів менеджменту, які здатні забезпечувати конкурентоспроможність та збалансований фінансовий розвиток підприємства. Одним з таких інструментів, на нашу думку, є фінансове планування. Вдосконалення практичного інструментарію фінансового планування, перш за все, вимагає формування його новітніх концепцій, що відповідають сучасним умовам ведення бізнесу.

Метою дослідження є формування концепції фінансового планування на підприємстві на основі процесного підходу. Вихідними передумовами формування такої концепції, на наш погляд, є: 1. Дослідження та розуміння філософських основ фінансового планування – епістемології фінансового планування; 2. Вивчення планування у трьохвимірному аспекті: когнітивному, загальноекономічному та конкретно-управлінському; 3. Розгляд підприємства як відкритої соціально-економічної системи, що здатна до саморегуляції, адаптації і вдосконалення; 4. Визначення підходів до побудови фінансового планування на підприємстві, а саме: системного

та процесного, які тісно взаємопов'язані між собою, з огляду на те, що бізнес-процеси виступають важливою підсистемою підприємства.

З позицій системного підходу, організація фінансового планування на підприємстві передбачає побудову системи фінансового планування. Виходячи з розуміння поняття «система» і принципів системного підходу [1, с.33-42; 2, с. 27-39], сутності фінансового планування [3, с.17-58; 4, с. 115-130], змісту процесно-орієнтованого управління [5, с.29-51; 6, с.63-92] під системою фінансового планування на основі процесно-орієнтованого підходу ми розуміємо сукупність пов'язаних елементів, які забезпечують процес розроблення і реалізації фінансових планів, адекватних потребам розвитку підприємства на основі підвищення фінансової ефективності його бізнес-процесів. В узагальненому вигляді її можна представити за допомогою рис.1.

Взаємозв'язок і узгодженість елементів системи фінансового планування забезпечують реалізацію процесу фінансового планування на засадах системного підходу. Особливістю обґрунтованої нами системи фінансового планування є її орієнтація на процеси, яка акцентує увагу і зусилля на вдосконаленні бізнес-процесів і таким чином характеризується рядом переваг, а саме: дозволяє ідентифікувати ключові бізнес-процеси, що генерують цінність підприємства і підвищувати їх фінансову ефективність, що сприяє зростанню його ринкової вартості; спрямовує підприємство, його окремі підрозділи на досягнення стратегічних фінансових завдань; підвищує рівень інтегрованості управління підприємством в цілому; підвищує рівень координованості структурних підрозділів, рівень ефективності їх співробітництва; дозволяє виявляти структурні та процедурні помилки в організації управління підприємством та усувати їх; орієнтує підприємство на постійне зростання і вдосконалення шляхом поліпшення бізнес-процесів; узгоджується з актуальними і дієвими підходами до управління: стратегічним менеджментом, теорією обмежень, тотальним управлінням якістю, системою бережливого виробництва; підвищує раціональність використання ресурсів підприємства; оптимізує інформаційні потоки на підприємстві, скорочує час на прийняття рутинних управлінських рішень; підвищує рівень гнучкості та адаптованості підприємства до зміни умов зовнішнього середовища; підвищує рівень мотивації персоналу, що дозволяє підвищити продуктивність і якість їх роботи та якість надання послуг підприємством.

Система фінансового планування підприємства на основі процесного підходу			
Елементи/рівні системи	Стратегічне фінансове планування	Поточне фінансове планування	Оперативне фінансове планування
Об'єкт фінансового планування	Фінанси та фінансова діяльність підприємства торгівлі		
Суб'єкти фінансового планування	власники підприємства; фінансовий директор; фінансист-економіст; функціональні менеджери; відповідальні за бізнес-процеси і керівники центрів відповідальності; фінансист-консультант.		
Мета фінансового планування	Забезпечення зростання цінності підприємства торгівлі для власників та інших стейкхолдерів шляхом забезпечення збалансованого фінансового розвитку підприємства, формування і нарощення фінансового потенціалу.		
Задачі фінансового планування	-забезпечення формування необхідного обсягу фінансових ресурсів; -забезпечення ефективного розподілу фінансових ресурсів підприємства; -забезпечення необхідного (цільового) рівня рентабельності; -забезпечення мінімізації рівня фінансових ризиків підприємства; -забезпечення стану фінансової рівноваги підприємства; -забезпечення вчасного реінвестування капіталу; -раціоналізація фінансових відносин з різними стейкхолдерами; -раціоналізація бізнес-процесів підприємства.		
Функції фінансового планування	прогностична; забезпечувальна; координуюча; інтегруюча; оптимізаційна; інформативна; активізуюча.		

Принципи фінансового планування	Загальні (принципи необхідності, єдності, безперервності, гнучкості, точності, холізму, участі, системності, комплексності, ефективності, оптимальності, адекватності, науковості, збалансованості, альтернативності та принцип прийняття зобов'язань)
	Спеціальні (часткові) (принципи відповідності рівня ліквідності активів строкам погашення зобов'язань, забезпечення платоспроможності, орієнтації на стратегічні фінансові цілі, інтегрованості фінансового планування з загальною системою планування, орієнтації фінансового планування на розвиток і забезпечення збалансованості параметрів фінансового потенціалу підприємства, забезпечення фінансової синергії, забезпечення фінансової стійкості, забезпечення фінансової гнучкості, мінімізації фінансових ризиків, забезпечення цінності для власників підприємства, врахування фінансових інтересів різних зацікавлених груп (стейкхолдерів), інформаційної координації)
	Локальні (специфічні) (принципи постійного вдосконалення бізнес-процесів, гармонізації, індивідуалізації)

Рис. 1. Система фінансового планування підприємства на основі процесного підходу (розроблено автором)

Література: 1. Бир, С. Мозг фірми [Текст] / С.Бир. –М.: Радио и связь, 1993. –416 с. 2. Пригожин, А.И. Организации: системы и люди [Текст] / А.И. Пригожин -М.: Наука, 1982. –177с. 3. Бримсон, Д. Процессно-ориентированное бюджетирование. Внедрение нового инструмента управления стоимостью компании [Текст] / Д. Бримсон, Дж. Антос - [Пер. с англ.] — М., СПб.: Вершина, 2006. – 336 с. 4. Немировский, И.Б. Бюджетирование. От стратегии до бюджета – пошаговое руководство/ И.Б. Немировский, И.А. Старожукова – М.: ООО «И.Д.Вильямс», 2006. – 512 с. 5. Беккер, Й. Менеджмент процессов [Текст] / Й. Беккер, Л. Вилков, В. Таратухин, М. Кугелер, М. Роземанн. –М.: ЭКСМО, 20087, -358 с. 6. Шельмин, Е. Эффективная система на основе процессного управления. Проблемы. Анализ. Решение. [Текст] / Е. Шельмин. – М., СПб.: Вершина, 2007. – 224 с.

*Сусіденко Ю.В.,
асистент кафедри фінансів,
Блажко Ю.М.,
студентка кафедри економіки та менеджменту
Вінницького торговельно-економічного інституту,
м. Вінниця, Україна*

УДК: 338.43:006063(045)

ІСТОРІЯ ВСТАНОВЛЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ В УКРАЇНІ

Конкуренція є одним з найважливіших інститутів ринкової економіки. В жорстких умовах ринкової конкуренції, різноманітні форм і методів конкурентної боротьби особливої актуальності набуває необхідність дослідження механізмів взаємодії суб'єктів ринку та становлення конкуренції в ринковому середовищі. Питання формування та розвитку конкуренції знаходимо у різних економічних теоріях. Основні підходи до методології дослідження даного питання закладені в працях таких економістів як К. Маркс, А. Маршал, Д. Рікардо, Д. Робінсон, А. Сміт, Дж. Хікс, Й. Шумпетер та ін. Вивченню проблем становлення та розвитку конкуренції в Україні присвячена значна кількість наукових робіт таких вчених, як Г. Андрощук, Ю. Архангельський, В. Базилевич, З. Борисенко, О. Костусев, В. Лагутін та Г. Філюк.

Конкуренція – найважливіша ланка всієї системи ринкового господарства. Термін «конкуренція» з лат. *conspicere*, що означає «зіштовхування» [2, с.35]. Конкуренція – це суперництво в будь-якій галузі, боротьба за досягнення кращих результатів. В економіці України формується якісно нова модель господарювання, основу якої становлять ринкові відносини та конкурентне середовище, що складають основний зміст ринкової економіки. Конкурентне законодавство є неодмінною частиною механізму, що забезпечує вплив держави на економічні процеси у будь-якій сучасній економіці. Його основні завдання – захист і підтримка конкурентних відносин. Формування конкурентного середовища в економіці України